

Андрій Мота
Національна академія
Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького
atom_75@ukr.net

РЕЄСТРАЦІЯ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА: ЗАСТОСУВАННЯ У КВАЛІФІКАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

© Мота А., 2017

Проаналізовано юридичну природу реєстрації іноземців та осіб без громадянства. Встановлено особливості цього правового інституту та його значення для кваліфікації адміністративних правопорушень. Запропоновано окремі доповнення, що спрямовані на удосконалення застосування терміна “реєстрація”.

Ключові слова: адміністративне правопорушення; іноземець; особа без громадянства; кваліфікація; реєстрація.

Андрей Мота

РЕГИСТРАЦИЯ ИНОСТРАНЦЕВ И ЛИЦ БЕЗ ГРАЖДАНСТВА: ПРИМЕНЕНИЕ В КВАЛИФИКАЦИИ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЙ

Проанализирована юридическая природа регистрации иностранцев и лиц без гражданства. Установлены особенности этого правового института и его значение для квалификации административных правонарушений. Предложены отдельные дополнения, направленные на совершенствование применения термина “регистрация”.

Ключевые слова: административное правонарушение; иностранец; лицо без гражданства; квалификация; регистрация.

Andriy Mota
National Academy
State Border Service of Ukraine Bohdan Khmelnytsky

THE REGISTRATION OF FOREIGNERS AND STATELESS PERSONS: THE USE IN THE QUALIFICATION OF ADMINISTRATIVE OFFENCES

This article analyzes the legal nature of the registration of foreigners and stateless persons. The features of this legal institution and its importance to the qualification of administrative offences are clarified. Some amendments aimed at improving the use of the term “registration” are proposed.

Key words: administrative offence; foreigner; stateless person; qualification; registration.

Постановка проблеми. Сучасний стан державного управління характеризується запровадженням великої кількості реєстрів для унормування інформаційних потоків та раціонального використання даних. Це важливо у міграційній сфері, яка характеризується динамічністю та

необхідністю використання комплексних заходів. Зокрема, “створення системи обліку іноземців та осіб без громадянства, які в’їжджають на територію України, з фіксуванням їх біометричних даних, інтеграція такої системи у загальноєвропейську” розглядається як концептуальне завдання державних органів щодо реалізації державної міграційної політики [1]. Реєстрація фізичних осіб, які в’їжджають та перебувають в Україні, за таких умов здатна забезпечити реалізацію багатьох функцій не тільки регулятивного, але й правоохоронного змісту. Відповідно законодавець використовує категорію “реєстрація” для встановлення адміністративно-правової заборони на поведінку, яка розглядається як міграційні порушення. У минулому році органами та підрозділами охорони Державного кордону складено 23339 протоколів про недотримання іноземцями та особами без громадянства встановленого порядку реєстрації або порушення встановленого терміну перебування в Україні, винесено більше 20,6 тис. постанов у справах про такі адміністративні правопорушення та застосовано штрафи на загальну суму більше як 15 млн грн. Поряд з цим, за даними Державної міграційної служби України, протягом 2016 р. до адміністративної відповідальності було притягнуто 123256 осіб, з них за невжиття заходів щодо забезпечення своєчасної реєстрації іноземців і осіб без громадянства – 5855 осіб. Такий стан правозастосової практики свідчить про актуальність та необхідність прикладних наукових досліджень протиправних діянь, пов’язаних з порушенням порядку реєстрації.

Аналіз дослідження проблеми. Реєстрація набула широкого розповсюдження у багатьох галузях права. Це зумовлено багатоцільовим призначенням цього універсального інституту. М. М. Феделеш провів моделювання дефініції “реєстрація” і наводить чотири цілі, на досягнення яких вона спрямована: 1) внесення інформації; 2) фіксація юридично значущих фактів або статусів та їх облік; 3) посвідчення зареєстрованих фактів або статусів; 4) контроль у тій галузі, у якій здійснюється реєстрація [2, с. 75].

Оскільки, реєстрація є певною діяльністю, вона розглядається як процесуальна категорія. О. В. Кузьменко вказує, що “реєстраційні процесуальні відносини” кореспондуються в окремий вид адміністративного провадження [3, с. 174]. Реєстраційні провадження також стали предметом досліджень таких вчених як О. М. Бандурка, М. П. Гурковський, С. С. Савченко, М. М. Тищенко та інших. Реєстрація у діяльності органів, що ведуть боротьбу з нелегальною міграцією, досліджувалася О. В. Адамчуком, О. О. Бандуркою, О. Л. Войцехівським, Д. В. Голобородьком, Б. М. Марченком, Р. М. Ляшуком, Н. П. Тиндик, а також іншими ученими і практиками.

Мета роботи – встановлення особливостей реєстрації іноземців та осіб без громадянства та її значення для кваліфікації адміністративних правопорушень, враховуючи розуміння цієї правової категорії, нормативно-правового регулювання та практики застосування законодавства про адміністративну відповідальність.

Виклад основного матеріалу. У міграційній сфері державного управління простежується необхідність поєднання гуманістичних підходів та примусових заходів, що можуть застосовуватися до нелегальних мігрантів. Реєстрація іноземців та осіб без громадянства є яскравим прикладом суперечностей, які виникають у цьому процесі. Пов’язано це з особливістю відносин, що виникають у разі перетинання державних кордонів. Як зазначає Ю. Б. Курилюк: “...виникаючи як відносини, що спрямовані на задоволення життєво важливої потреби щодо вільного пересування людини, прикордонні правовідносини характеризуються умовною свободою, яка зумовлена відсутністю вибору” [4, с. 137–138]. Поряд з цим, імміграційна політика, на думку Н. П. Тиндик: “...повинна передбачити створення умов для прийняття та для проживання іммігрантів, забезпечувати прозору та ефективно діючу систему їхнього документування та обліку, оформлення дозволів на проживання, працевлаштування, підприємницьку діяльність тощо” [5, с. 289].

Зважаючи на поліфункціональність, реєстрація отримала широке застосування саме для адміністративно-правового регулювання міграційних потоків. Поворотним моментом у цьому процесі стали положення Указу Президента України № 435/2001 від 15 червня 2001 року “Про додаткові заходи щодо реалізації права людини на свободу пересування і вільний вибір місця проживання”, відповідно до якого, з 1 липня 2001 року встановлено, що реєстрація іноземців, які в

установленому порядку в'їжджають в Україну, та їх паспортних документів здійснюється тільки у пунктах пропуску через державний кордон України органами Адміністрації Державної прикордонної служби України (далі – Держприкордонслужба України). Остаточне вказане правило закріплене у ч. 1 ст. 16 Закону України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства”. Крім того, відповідно до його положень, реєстрація у пункті пропуску через державний кордон – це “...проставлення у паспортному документі та/або імміграційній картці іноземця або особи без громадянства чи в інших документах, передбачених законодавством, відмітки “В’їзд”, внесення відомостей про іноземця або особу без громадянства, їх паспортних даних до відповідного реєстру”. “Відмітка про реєстрацію іноземця або особи без громадянства у паспортному документі та/або імміграційній картці або інших, передбачених законодавством України, документах, дійсна на усій території України, незалежно від місця перебування чи проживання іноземця або особи без громадянства на території України” [6].

Саме ці положення стали правовою гарантією свободи пересування для іммігрантів. Зареєструвавшись одного разу під час перетинання кордону, в'їжджаючи у країну їм не потрібно це робити знову і вони в такий спосіб легалізують своє перебування в Україні. Іноземці та особи без громадянства можуть тимчасово перебувати на її території на підставі реєстрації у пункті пропуску через Державний кордон.

Натомість Закон України “Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні”, який повинен вирішити питання ліквідації інституту прописки, а також гарантувати основні міграційні свободи відповідно до міжнародних зобов’язань України, став лише законною підставою можливого обмеження свободи пересування і вільного вибору місця проживання у межах держави. Частина перша ст. 6 цього закону передбачає, що іноземець чи особа без громадянства (так, як і громадяни України), які постійно або тимчасово проживають в Україні, “...зобов’язані протягом тридцяти календарних днів після зняття з реєстрації місця проживання та прибуття до нового місця проживання зареєструвати своє місце проживання” [7]. На проблеми застосування таких нормативних положень звернуто увагу у літературі з адміністративного права, зокрема на те, що “...відсутність реєстрації місця проживання чи місця перебування особи не може бути підставою для обмеження прав і свобод, передбачених Конституцією, законами чи міжнародними договорами України” [8, с. 494 – 495]. В. В. Кончаковська, аналізуючи вказаний законодавчий акт, пише, що “...як при прописці, так і при реєстрації вносяться відомості до паспортного документа про місце проживання або місце перебування із зазначенням адреси житла особи. Тобто принципово нового нічого не з’явилося. Однак розширилися межі, за яких особі не потрібно реєструвати своє місце проживання (наприклад, відрядження, відпочинок, лікування, короткочасний переїзд), що було обов’язковим при прописці” [9, с. 216 – 217.].

Стосовно іноземців та осіб без громадянства постає також питання про використання терміна “реєстрація” у подвійному значенні за Законами України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства” та “Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні”. Відповідно до другого із згаданих Законів, реєстрація – це “внесення інформації до реєстру територіальної громади, документів, до яких вносяться відомості про місце проживання/перебування особи, із зазначенням адреси житла/місця перебування із подальшим внесенням відповідної інформації до Єдиного державного демографічного реєстру в установленому Кабінетом Міністрів України порядку” [7]. І якщо на реєстрацію іноземців за місцем їхнього проживання громадяни України ще можуть вплинути, наприклад, наданням згоди на таку реєстрацію (пп. 4 п. 18 Правил реєстрації місця проживання, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 2016 р. № 207) [10], то на реєстрацію у пункті пропуску через Державний кордон такий вплив уявити важко.

Законодавець застосовує термін “реєстрація” для конструкції великої кількості юридичних складів адміністративних проступків. Переважно сама реєстраційна діяльність не є конструктивною ознакою, але порушення порядку, пов’язаного з її здійсненням, впливає на кваліфікацію таких правопорушень. Характеризуючи неконфліктні провадження, О. В. Кузьменко вважає, що у їх межах “можливе здійснення правоохоронної діяльності, але характер її інший, а саме: факт видачі дозволу чи проведення реєстрації свідчить про те, що дозвіл або зареєстрована діяльність відповідає вимогам законності” [11, с. 193]. У цьому випадку простежується характерний для

законодавства про адміністративну відповідальність підхід, відповідно до якого об'єктивна сторона правопорушення формулюється як порушення тих чи інших правил, норм, стандартів. Реєстрація також може розглядатися, як сукупність певних правил і норм.

У ч. 2 ст. 203, ст. 204, 205 та 206 КУпАП реєстрація використовується в описі порушень правил перебування в Україні іноземців та осіб без громадянства [12]. Практика притягнення таких осіб до відповідальності за недодержання ними встановленого порядку реєстрації або порушення встановленого терміну перебування свідчить, що здебільшого вони своєчасно не виїжджають за межі території України. На підставі аналізу матеріалів справ про адміністративні правопорушення, що перебували у провадженні підрозділів, які здійснюють безпосередню охорону державного кордону можливо встановити, що така поведінка зумовлена незнанням відповідних законодавчих положень. Лише в окремих випадках дії іноземців кваліфікуються як порушення порядку реєстрації. Так, 1 січня 2017 року у пункті пропуску для повітряного сполучення “Харків” прикордонним нарядом “Перевірка документів” під час здійснення прикордонного контролю рейсу “Харків – Тель-Авів” було виявлено громадянина Ізраїлю, який надав для контролю ізраїльський паспортний документ та посвідку на тимчасове проживання. Цей іноземець після прибуття на нове місце проживання не зареєстрував протягом 30 днів своє місце проживання, про що свідчить відсутність штампів реєстрації. Начальник відділення інспекторів прикордонної служби Відділу прикордонної служби “Харків – аеропорт” наклав на цього іноземця штраф у розмірі 850 гривень за ч. 2 ст. 203 КУпАП, обґрунтувавши своє рішення положеннями ст. 6 Закону України “Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні” [13, с. 5].

Отже, у правоохоронному аспекті реєстрація характеризується ще одним важливим завданням – вона моделює правомірну поведінку, що і дає можливість законодавцю використовувати її для опису порушень”. Це зумовлено “...діалектичною єдністю правомірної поведінки і правопорушення. Останнє не може існувати, якщо нормою права не була передбачена певна правомірна поведінка” [14, с. 269].

Проте положення нормативних актів, які по-різному визначають зміст реєстрації, не здобули свого відображення у правоохоронній регламентації. Очевидно, що застосування терміна реєстрація у законодавстві про адміністративну відповідальність повинно бути диференційоване залежно від виду правопорушення. І законодавець повинен безальтернативно визначити, про який вид реєстрації йдеться, коли встановлюється відповідальність за порушення її порядку у конкретній нормі Особливої частини розділу II КУпАП.

У разі встановлення відповідальності за порушення порядку працевлаштування, прийняття на навчання іноземців та осіб без громадянства, надання їм житла, а також інші порушення, якщо вони спрямовані на їх незаконну реєстрацію, а також невжиття громадянами, які запросили в Україну іноземців і осіб без громадянства у приватних справах і надали їм жилу площу, заходів до забезпечення у встановленому порядку їх своєчасної реєстрації або сприяння їх незаконній реєстрації повинно йтися лишень про реєстрацію місця проживання чи перебування. Оскільки проставлення у паспортному документі та/або імміграційній картці іноземця або особи без громадянства чи в інших документах, передбачених законодавством, відмітки “В’їзд”, внесення відомостей про іноземця або особу без громадянства, їх паспортних даних до відповідного реєстру проводиться у пункті пропуску через Державний кордон, порушення порядку реєстрації, яку становлять вказані дії, може бути проявом адміністративного делікту за ч. 2 ст. 203 КУпАП. До подібних правопорушень може бути зараховане ухилення від заповнення імміграційної картки у випадках, коли вона повинна заповнюватися, або внесення до неї недостовірних даних. Крім того, це матиме значення для забезпечення здійснення прикордонного контролю, який включає реєстрацію іноземців, осіб без громадянства та їх паспортних документів у пунктах пропуску через Державний кордон. З цього приводу Р. М. Ляшук небезпідставно зазначає, що вказаний вид реєстрації може використовуватися органами Держприкордонслужби України як повноваження з протидії незаконній міграції [15, с. 330]. О. В. Адамчук і О. Л. Войцехівський також висловили думку про те, що “...здійснення реєстрації іноземців у пункті пропуску через Державний кордон не повинно бути тільки констатацією факту перетинання осіб. Дані щодо реєстрації необхідно використовувати для прогнозування ймовірної кількості незаконних мігрантів, які використовують легальні канали для протиправної діяльності” [16, с. 73].

Запропонований підхід забезпечить уникнення однакового розуміння понять, які позначаються терміном “реєстрація”. На перший погляд це є нелогічним, зважаючи на те, що такий термін використовується в одному нормативно-правовому акті – Кодексі України про адміністративні правопорушення і згідно з правилами законодавчої техніки повинен мати однакове тлумачення. Проте зміст його відрізняється як за суб’єктами порушення порядку реєстрації, так і за самим порядком її здійснення. Саме тому, у ст. 204, 205 та 206 КУпАП повинен вживатися термін “реєстрація місця проживання чи перебування”, а у ч. 2 ст. 203 цього Кодексу – “реєстрація іноземців, осіб без громадянства та їх паспортних документів, місця проживання чи перебування”.

Отже, реєстрація є необхідним елементом опису адміністративних проступків у міграційній сфері. Її властивості дають можливість сконструювати юридичний склад правопорушень з урахуванням різної мети адміністративно-правових заборон, що встановлюються для протидії нелегальній міграції. Перспективно норми, які визначають порушення правил перебування в Україні іноземців та осіб без громадянства, можуть бути переглянуті на основі різного розуміння поняття “реєстрація”, що застосовується під час перетинання Державного кордону та на території країни як аналог прописки. Додаткова характеристика різних видів реєстрації сприятиме правильній кваліфікації адміністративних правопорушень на основі визнаних підходів у регулюванні міграційних процесів.

1. Концепція державної міграційної політики: схвалена Указом Президента України № 622/2011 від 30 травня 2011 року // *Офіційний вісник України*. – 2011. – № 42. – Ст. 1714. 2. Феделеш М. М. Проблеми наукового моделювання дефініції “реєстрація” / М. М. Феделеш // *Південноукраїнський правничий часопис*. – 2015. – № 3. – С. 73–76. 3. Кузьменко О. В. Адміністративно-процесуальне право України: підруч. / О. В. Кузьменко, В. М. Гуржій; за ред. О. В. Кузьменко – К.: Атіка, 2007. – 416 с. 4. Курилюк Ю. Б. Прикордонні правовідносини як вимушені відносини / Ю. Б. Курилюк // *Освітньо-наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів і військових формувань України: тези VIII Всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 10 грудня 2015 року)*. – Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2015. – С. 137 – 140. 5. Тиндик Н. П. Світовий міграційний процес: теорія, практика, державне регулювання: моногр. / Н. П. Тиндик. – К.: Атіка, 2006. – 532 с. 6. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22 вересня 2011 року // *Відомості Верховної Ради України*. – 2012. – № 19 – 20. – Ст. 179 (з подальшими змінами та доповненнями). 7. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11 листопада 2003 року // *Відомості Верховної Ради України*. – 2004. – № 15. – Ст. 232. 8. Адміністративна відповідальність: курс лекцій / за ред. О. В. Кузьменко. – К.: Юрінком Інтер, 2016. – 568 с. 9. Кончаковська В. В. Реєстрація місця проживання: що необхідно знати / В. В. Кончаковська // *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право*. – 2015. – Вип. 27. – С. 215–221. 10. Правила реєстрації місця проживання: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 2016 р. № 207 // *Офіційний вісник України*. – 2016. – № 28. – Ст. 1108. 11. Кузьменко О. В. Процесуальні категорії адміністративного права: моногр. / О. В. Кузьменко. – Львів: Атлас, 2004. – 232 с. 12. Кодекс України про адміністративні правопорушення // *Відомості Верховної Ради Української РСР*. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122 (з подальшими змінами та доповненнями). 13. Постанова про накладення адміністративного стягнення № 337969 від 1 січня 2017 року // *Справа № 3/337969/3 про адміністративне правопорушення (ч. 2 ст. 203 КУпАП). Харківський прикордонний загін. Відділ прикордонної служби “Харків – аеропорт”* – 7 с. 14. Харитонова О. І. Адміністративно-правові відносини (проблеми теорії): моногр. / О. І. Харитонова. – Одеса: Юридична література, 2004. – 328 с. 15. Ляшук Р. М. Сучасні причини та умови поширення нелегальної міграції в Україні та світі і шляхи їх мінімізації / Р. М. Ляшук // *Протидія проявам тероризму, сепаратизму, екстремізму та нелегальній міграції у сучасних умовах: стан, проблеми та перспективи: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 28 жовт. 2016 р.)*. – Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016. – С. 328–331. 16. Адамчук О. В. Розробка моделі функціонування пункту пропуску щодо реєстрації іноземців / О. В. Адамчук, О. Л. Войцехівський // *Освітньо-наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів і військових формувань України: тези VIII Всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 10 грудня 2015 року)*. – Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2015. – С. 73–74.

REFERENCES

1. Kontsepsiya derzhavnoyi mihratsiynoyi polityky [The concept of state migration policy]: President of Ukraine, Decree on May 30, 2011 No. 622/2011. Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny, 2011, No. 42, st. 1714.
2. Fedelesh M. M. Problemy naukovoho modelyuvannya definitsiyi "reyestratsiya" [The problems of scientific modeling definition of "registration"] Pivdenoukrayins'kyi pravnychyy chasopys. 2015. No. 3, pp. 73 – 76.
3. Kuz'menko O. V., Gurzhij V. M. Administratyvno-procesual'ne pravo Ukrai'ny [The Administrative Procedural Law of Ukraine]; za red. O. V. Kuz'menko. K., Atika Publ., 2007, 416 p.
4. Kurylyuk Y. B. Prykordonnii pravovidnosyny yak vymusheni vidnosyny [The border relationship as forced relations]. Osvitn'o-naukove zabezpechennya diyal'nosti pravookhoronnykh orhaniv i viys'kovykh formuvan' Ukrayiny. Tezy VIII Vseukrayins'koyi nauk.-prakt. konf., (Khmel'nyts'kyi, 10 hrudnya 2015 roku). Khmel'nyts'kyi, NADPSU Publ., 2015, pp. 137 – 140.
5. Tyndyk N. P. Svitovyy mihratsiynyy protses: teoriya, praktyka, derzhavne rehulyuvannya [The World migration process: theory, practice, government regulation]: monohrafiya. K., Atika Publ., 2006, 532 p.
6. The Law of Ukraine 'On the Legal Status of Foreigners and Stateless Persons' of September 22, 2011 No. 3773-VI. Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrainy, 2012, No. 19 – 20, st. 179 (z nastupnymy zminamy ta dopovnennjamy) (In Ukr.).
7. The Law of Ukraine 'On Freedom of Movement and Free Choice of Place of Residence in Ukraine' of December 11, 2003 No. 1382-IV. Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrainy, 2004, No. 15, st. 232 (z nastupnymy zminamy ta dopovnennjamy) (In Ukr.).
8. Administratyvna vidpovidal'nist' [The Administrative responsibility]: kurs leksiy; za red. O. V. Kuz'menko. K., Yurinkom Inter Publ., 2016, 568 p.
9. Konchakovs'ka V. V. Reyestratsiya mistysya prozhyvannya: shcho neobkhidno znaty [Registration of place of residence: that must be known] Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 18: Ekonomika i pravo, 2015, vol. 27, pp. 215 – 221.
10. Pravyla reyestratsiyi mistysya prozhyvannya [The Rules of registration of residence]: Cabinet of Ministers of Ukraine, Resolution on March 2, 2016 No. 207. Oficijnyj visnyk Ukrai'ny, 2016, No. 28, p. 1108. (In Ukr.)
11. Kuz'menko O. V. Protsesual'ni katehoriyi administratyvnoho prava [The Procedural categories of administrative law]: Monohrafiya. NAVSU, L'viv, Atlas Publ., 2004, 232 p.
12. Code on Administrative Offences of Ukraine of December 7, 1984 No. 8073-X. Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrainy, 1984, dodatok do No. 51, st. 1122 (z nastupnymy zminamy ta dopovnennjamy) (In Ukr.).
13. The resolution on imposition of administrative penalty of January 1, 2017 No. 337969. The case of an administrative offence No. 3/337969/3 (p. 2 art. 203 Code on Administrative Offences of Ukraine). Kharkiv border detachment. Border Service Department "Kharkiv – aeroport" – 7 p.
14. Kharytonova O. I. Administratyvno-pravovi vidnosyny (problemy teorii) [Administrative and legal relations (problems of theory)]: Monohrafiya. Odesa, Yurydychna literatura Publ., 2004, 328 p.
15. Lyashuk R. M. Suchasni prychny ta umovy poshyrennya nelehal'noyi mihratsiyi v Ukrayini ta sviti i shlyakhy yikh minimizatsiyi [Modern reason and conditions spread of illegal migration in Ukraine and in the world and ways of their minimization]. Prottydiya proyavam teroryzmu, separatyizmu, ekstremizmu ta nelehal'niy mihratsiyi v suchasnykh umovakh: stan, problemy ta perspektyvy. Mater. Mizhnar. nauk.-prakt. konf., (m. Dnipro, 28 zhovt. 2016 r.). Dnipro, Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav, 2016, pp. 328–331.
16. Adamchuk O. V., Voytsekhivs'kyi O. L. Rozrobka modeli funktsionuvannya punktu propusku shchodo reyestratsiyi inozemtsiv [Development of operation model of checkpoints on the registration of foreigners]. Osvitn'o-naukove zabezpechennya diyal'nosti pravookhoronnykh orhaniv i viys'kovykh formuvan' Ukrayiny. Tezy VIII Vseukrayins'koyi nauk.-prakt. konf., (Khmel'nyts'kyi, 10 hrudnya 2015 roku). Khmel'nyts'kyi, NADPSU Publ., 2015, pp. 73 – 74.

Дата надходження: 12.04.2017 р.